

SCRIPT PHỎNG VẤN CHỊ THANH - VTV4

- Bản tin thời sự VTV4 vào lúc 21h30 ngày 30/06/2023 -

1. Hiện nay, rất nhiều bạn trẻ gen Z có xu hướng lựa chọn một công việc theo lối sống mình mong muốn và có thể trái với ngành học, không còn theo lối mòn học ngành gì ra làm ngành đó và sẵn sàng từ bỏ những công việc trước đây được coi là danh giá như bác sĩ, kĩ sư, giáo viên để theo đuổi đam mê. Chị nghĩ sao về xu hướng này?

>> Trả lời:

Gen Z (những bạn trẻ sinh từ năm 1997 trở về sau) đã và đang gia nhập nguồn nhân lực với số lượng ngày càng đông đảo. Là thế hệ trẻ trung, năng động, sáng tạo, giỏi công nghệ, sở hữu nhiều lợi thế khác biệt trong tư duy lẫn hành động, và hứa hẹn sẽ tạo nên nhiều đột phá mới quan trọng của nguồn nhân lực Việt trong tương lai. Ước tính đến năm 2030, **trung bình cứ 3 người đi làm sẽ có 1 đại diện Gen Z**. So với các thế hệ trước thì các bạn Gen Z của chúng ta có 3 đặc điểm phải nói đến:

- **Thứ nhất - Độc lập trong suy nghĩ:** Gen Z là thế hệ **tự tin** và có **tư duy độc lập** từ rất sớm.
- **Thứ hai - Tự do trong hành động:** “*Thích là thích*”, Gen Z không suy nghĩ nhiều, cũng chẳng lo lắng quá mức, cứ thích thì làm thôi.
- **Thứ ba – Rất nhiều Hoài bão:** Nhiều Gen Z tự xây dựng cho mình những Mục tiêu cá nhân từ rất sớm như: **về tài chính – đầu tư; Học tập & Phát triển; Mở rộng các mối quan hệ; Trải nghiệm thú vị, đa dạng; Cân bằng công việc – cuộc sống...**

Thanh nghĩ 3 đặc điểm này có sự tác động nhất định đến định hướng lựa chọn một công việc của Gen Z hiện tại, có thể **trái với ngành học**, không còn theo lối mòn **học ngành gì ra làm ngành đó**, và sẵn sàng **từ bỏ những công việc truyền thống** để theo đuổi những công việc mà Gen Z cho là đam mê của mình.

2. Phía công ty có thể đưa ra một vài số liệu về xu hướng thay đổi quan niệm công việc này của các bạn trẻ gen Z được không? Vậy các lĩnh vực mà đa số các bạn gen Z thường lựa chọn để làm việc là gì?

>> Trả lời:

Theo Kết quả Khảo Sát Thương Hiệu Nhà Tuyển Dụng Hấp Dẫn Nhất Với Sinh Viên Việt Nam 2022 của Anphabe với khoảng **13,700** sinh viên từ **120** trường đại học lớn trên toàn quốc cho thấy:

Gen Z là thế hệ **tự tin** và có **tư duy độc lập** từ rất sớm. Cụ thể, khi được hỏi “**Đâu là các yếu tố có tác động đến định hướng nghề nghiệp**”, thì hầu hết các bạn Gen Z cho rằng **yếu tố Cá Nhân**, bao gồm **Sở thích của tôi (68%)** và **Năng lực của tôi (78%)** mới có tác động tiên quyết, hơn hẳn so với các yếu tố khác như **Lời khuyên từ gia đình, người thân (23%)** hay **Tư vấn từ thầy cô, nhà trường (24%)**.

Ngoài độc lập trong suy nghĩ, Gen Z luôn hướng tới sự **tự do trong hành động**, tức rất thích tự làm, tự trải nghiệm và không thích bị người lớn áp đặt hay bó buộc trong các lựa chọn truyền thống.

Đây cũng là lý do khi lựa chọn nghề nghiệp, họ có xu hướng "mở" hơn rất nhiều so với các thế hệ trước. Cũng theo kết quả Khảo sát sinh viên 2022 của Anphabe về các lựa chọn “nghề nghiệp sau khi ra trường”:

- Có đến **32%** Z cởi mở sẵn sàng đầu quân cho các công ty Start-up hoặc tự mở kinh doanh riêng luôn.
- **8%** thì cho rằng “chả cần đi làm công ty, làm freelance cũng tốt mà”
- Không chỉ “*Mê khởi nghiệp*” hay “*Thích tự do*”, **14%** thích làm việc tại các tổ chức phi lợi nhuận, thể hiện khuynh hướng rõ ràng của các “*nhà hoạt động xã hội tương lai*”
- Đối với các bạn trẻ lựa chọn đi làm toàn thời gian tại các công ty, thì họ cũng không quá kén chọn loại hình doanh nghiệp (Tỉ lệ Gen Z chọn doanh nghiệp đa quốc gia và doanh nghiệp Việt tương ứng là **70%** và **60%**, không quá khác biệt)

Nói về các lựa chọn nghề nghiệp, “**Đâu là các lĩnh vực mà đa số các bạn gen Z thường lựa chọn để làm việc?**”, Thanh cũng muốn nhấn mạnh một vài xu hướng đáng ghi nhận về sự dịch chuyển Ngành HOT và Việc HOT trong suy nghĩ của Gen Z.

Có thể thấy ngày nay, dưới sự tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 và sự bùng nổ của các nền tảng mạng xã hội, những ngành nghề mới với tính linh hoạt, trẻ trung, năng động và tự do xuất hiện ngày càng nhiều, thu hút sự quan tâm ngày càng lớn của các bạn trẻ. Có thể kể đến như:

- xu hướng làm việc tự do (freelance);
- streamer (*những người phát sóng trực tiếp cho người xem qua các nền tảng online như Facebook, Instagram, YouTube*);
- reviewer (*người đánh giá, trải nghiệm khi sử dụng một sản phẩm, dịch vụ...*);
- tiktokker (*người sử dụng tiktok và sáng tạo về nội dung*),
- KOL affiliate (*người có sức ảnh hưởng trên mạng xã hội*)...

Khác với thời Gen X chúng ta ngày trước **nhất Y - nhì Dược – tạm được Bách Khoa**, thì theo khảo sát của Anphabe cũng chỉ ra **Top 5 các ngành nghề được Z yêu thích nhất** ngày nay đều là những ngành mới, “bắt trend”, đón đầu xu hướng.

- Ngành **Ẩm thực- Nghỉ dưỡng** vốn quen thuộc với nhóm sinh viên làm thêm
- Ngành **Quảng cáo/Truyền thông/Giải trí** luôn “chiếm ngôi Vương” trong lòng giới trẻ bao năm nay bởi tính chất “sáng tạo, đổi mới nhanh và cơ hội được giao tiếp với nhiều người” vẫn luôn là những gì Gen Z tìm kiếm và mong đợi ở môi trường làm việc.
- Kể đến là các ngành **Internet Thương mại điện tử; Đầu tư tài chính** hay **Bất động sản** cũng đều là những ngành HOT mà các anh chị lớn có kinh nghiệm cũng phải liên tục cập nhật kiến thức để bắt kịp xu hướng.
- Ngoài ra, ngành hàng ngôi sao trước đây với gen Y là ngành **Hàng tiêu dùng nhanh** thì bây giờ cũng trở nên kém hấp dẫn hơn trong mắt gen Z.

3. Theo chị, lý do vì sao xu hướng lựa chọn công việc này trong các bạn gen Z đang trở thành phổ biến?

>> Trả lời:

Thanh nghĩ có rất nhiều yếu tố dẫn đến việc lựa chọn nghề nghiệp của Gen Z rất khác các thế hệ trước. Bên cạnh 3 đặc điểm của Gen Z mà chúng ta đã nói đến là “Độc lập trong suy nghĩ - Tự do trong hành động - Nhiều Hoài bão” thì một trong những lý do lớn khác chính là từ vấn đề về “Áp lực đồng trang lứa”.

Áp lực đồng trang lứa: Dưới góc nhìn của các nhà tâm lý, *cảm giác thua kém, thiếu tự tin khi thấy mọi người xung quanh thành công hơn* được gọi là FOMO - Fear Of Missing Out (tạm dịch là Nỗi sợ bị bỏ lỡ cơ hội). Thế hệ nào cũng có nỗi sợ FOMO, nhưng khảo sát cho thấy **gen Z bị FOMO nhiều nhất** vì thường xuyên lạc trôi giữa biển thông tin từ Mạng xã hội với vô vàn hình ảnh Gen Z thành công “có vẻ rất dễ dàng và nhanh chóng”.

Cũng vì lý do này mà ngày càng nhiều Gen Z tìm đến những công việc được xem như là “thời thượng”, “dễ thành công”, “đón đầu xu hướng”, mang đến cho họ nhiều trải nghiệm và quan trọng hơn là được **TỰ DO làm chủ cuộc đời mình**, giống như điều mà thế hệ trẻ Gen Z này vẫn luôn hướng đến.

Tuy nhiên đằng sau vẻ tự tin và yêu thích tự do, thế hệ Z vẫn còn giới hạn về mặt kinh nghiệm và khá nhiều suy nghĩ mâu thuẫn. Khảo sát của Anphabe cũng ghi nhận một thực tế:

- Gen Z tự đánh giá cao khả năng **Chịu trách nhiệm**, nhưng lại cho rằng mình **không giỏi chịu áp lực cao**. Trong khi đó trách nhiệm là cũng là một loại áp lực.
- Gen Z đánh giá cao bản thân về thái độ **Ham học hỏi** nhưng cũng đồng thời đánh giá thấp mình về tính **Chủ động**.
- Khi gặp khó, các bạn cho rằng mình không ngại tìm sự trợ giúp, nhưng, cũng cho rằng mình **không thoải mái với sự phê bình**.

Vì thế, việc quan trọng các bạn trẻ cần là hiểu rõ chính mình để biến khác biệt và đam mê thành ưu thế trong nghề nghiệp.

4. Hiện tượng này phản ánh như thế nào cho trình độ phát triển tư duy của người trẻ Việt Nam? Điều này ảnh hưởng đến tương lai nguồn nhân lực Việt Nam như thế nào?

>> Trả lời:

Gen Z đã và đang gia nhập nguồn nhân lực Việt Nam với số lượng ngày càng đông đảo. Là thế hệ trẻ trung, năng động, sáng tạo, giỏi công nghệ, sở hữu nhiều lợi thế khác biệt trong tư duy lẫn hành động, và hứa hẹn sẽ tạo nên nhiều đột phá mới quan trọng của nguồn nhân lực Việt trong tương lai.

Để tránh rơi vào vòng luẩn quẩn của “**Áp lực đồng trang lứa**”, **Ra đời dễ bị rơi đà, mơ nhiều vỡ mộng cũng nhiều, cả thêm chóng chán, thiếu kiên định**,... thì các bạn Z cần trả lời cho bản thân mình 3 câu hỏi nội tại: *muốn làm gì, tạo động lực ra sao và hạnh phúc thế nào*. Hãy nhớ rằng không đơn thuần là kiến thức hay kỹ năng, năng lực, mà Z cần chuẩn bị cho mình khả năng vận dụng toàn bộ những gì mình có, những lợi thế rất riêng, để tạo ra những giá trị vượt trội cho bản thân, gia đình, doanh nghiệp và cộng đồng.

THAM KHẢO KHÁC

*****Một số data tổng hợp được từ preso EOC (2022) - TrendZetter Chi Thanh có thể liên hệ linh hoạt chia sẻ thêm:**

Độc lập trong suy nghĩ: So với các thế trước, gen Z chuẩn bị cho sự tự lập rất sớm.

- **52%** Gen Z đã thực tập hoặc đi làm ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường, trong đó **40%** bắt đầu ngay từ năm I, năm II.
- Có đến **91%** gen Z tự tin biết rõ mình **THÍCH** hoặc **KHÔNG THÍCH** làm việc trong lĩnh vực nào.

Khi được hỏi yếu tố nào quyết định định hướng nghề nghiệp, gen Z sẽ ưu tiên nhất các **yếu tố cá nhân** như *năng lực bản thân (78%)* hay *sở thích cá nhân (68)*. Người lớn vì thế dễ bị “ra rìa” khi *Lời khuyên từ gia đình, người thân (23%)* hay *Tư vấn từ thầy cô, nhà trường (24%)* bây giờ “không ép phê” gì lắm.

Z không thích bị người lớn áp đặt, muốn tìm hiểu gì thì sẽ tự tìm hiểu trước “Không biết thì hỏi Google, chưa rõ thì tra Youtube” vì **Internet chính là CHÂN ÁI**: Người trẻ sẽ chủ động *tìm kiếm các thông tin nghề nghiệp* này, sau đó là *thông tin doanh nghiệp* rồi tới *hỏi han anh chị đi trước* để tự định hướng, cuối cùng mới là *tư vấn ba mẹ*.

Các ngành nghề được Z yêu thích rất “bắt trend”, đều là những ngành đang bùng nổ mà các anh chị lớn có kinh nghiệm như chị Thanh đây cũng vẫn phải liên tục cập nhật kiến thức để bắt kịp xu hướng. Điểm nhẹ Top 5 ngành nghề được Z yêu thích nhất: Ngoài ngành *Ẩm Thực & Nghỉ dưỡng* thì vốn quen thuộc với nhóm sinh viên làm thêm, hoặc ngành *Quảng cáo, Truyền thông* luôn thu hút bạn trẻ bởi tính sáng tạo, linh hoạt, còn có các ngành *Internet Thương mại điện tử; Đầu tư tài chính* hay *BDS*

Do đều là những ngành đang hot, nên Z đến sau vẫn có thể tới trước, tài không đợi tuổi nên cứ tự tin tiến lên các em ơi!!!

Tự do trong hành động: “Thích là thích”, không suy nghĩ nhiều, cũng chả lo lắng quá.

- Thay vì các công ty đã ổn định, **32%** Z cởi mở tham gia các công ty Khởi Nghiệp
- Có tới **7%** Z chọn làm Freelance hoặc tự Kinh doanh luôn ngay khi ra trường
- Z thích có nhiều trải nghiệm & cơ hội **TỰ DO làm chủ đời mình**. Cụ thể, **47%** số Gen Z công sở nghỉ việc vì lý do là muốn tìm kiếm 1 *công việc TỰ DO HƠN* về giờ giấc và địa điểm làm việc.
- Không quá kén chọn loại hình công ty: 70% các Z chọn doanh nghiệp MNC và 60% chọn doanh nghiệp Việt, không khác biệt mấy.

Hoài bão: Khi tốt nghiệp ra trường, các Z mơ gì nhất? Dưới đây là 5 mục tiêu nghề nghiệp chính:

- **Mục tiêu độc lập tài chính:** Mức lương kỳ vọng của Z trung bình là **8.4 triệu / tháng**
- **Mục tiêu được Đào tạo & Phát triển:** **88%** sinh viên khá giỏi mong muốn trở thành nhà quản lý chỉ trong vòng **2 năm**
- **Mục tiêu “Mở rộng các mối quan hệ”**
- **Mục tiêu “Trải nghiệm thú vị, đa dạng.**

- **Mục tiêu Cân bằng công việc – cuộc sống:** gen Z cũng muốn có nhiều thời gian riêng để Tatua với bạn bè, theo đuổi những thú vui cá nhân, nói chung là một sự cân bằng rất có hơi hướng Độc Lập & Tự do

Dấu hiệu RỜI ĐÀ: Khảo sát với các bạn Z đã RA ĐỜI (TB tốt nghiệp được 1-2 năm và đã có công việc chính thức toàn thời gian), chị Thanh thấy có nhiều dấu hiệu RỜI ĐÀ:

1. Nhảy việc nhiều:

- **95%** gen Z tin rằng sau khi tốt nghiệp sẽ gắn bó với công việc đầu tiên ít nhất 1 năm. Thực tế chỉ có **38%** làm được.
- **62%** các bạn nhảy việc ngay năm đầu tiên.

2. Mơ nhiều nên vỡ mộng nhiều:

3 mục tiêu quan trọng nhất Z mơ khi đi làm cũng chính là 3 lý do khiến Z nghỉ việc nhiều nhất

- Kỳ vọng mức lương ở công việc đầu tiên là 8.4tr nhưng thực tế, 65% Z nhận mức lương đầu tiên khiêm tốn hơn, dao động từ 4-8 triệu, chủ yếu là mức 6-7tr
- Giấc mộng lên chức sếp sau 2 năm: do sự chênh lệch giữa cách Z tự đánh giá mình và cách công ty đánh giá về những gì Z làm được, và chịu trách nhiệm được.

Có 1 số ít chương trình Management Trainee đưa ra lời hứa vị trí Manager sau 2 năm, nhưng cơ hội đó chấp dụng cho số rất rất ít, kể cả 0,01% các bạn siêu xuất sắc trúng tuyển cũng còn phụ thuộc vào khả năng thể hiện của các bạn trong suốt hành trình nữa => Khuyến các Z nên “điều chỉnh” lại kỳ vọng cho thực tế hơn.

3. Định kiến và nhãn mác công sở.

Đã có nhiều nghiên cứu về cái gọi là hội chứng “thương đẳng thế hệ”, một thực tế mà nhà văn George Orwell đã đúc kết bằng một câu thế này “Người ở thế hệ này luôn hình dung mình khôn ngoan hơn thế hệ trước, và sáng suốt hơn thế hệ sau.” Gen X khi mới đi làm có vấn đề với sếp Baby Boomers và sau đó thì đụng độ với lính gen Y. Tới lượt gen Y giờ lên sếp cũng cho rằng các bé Z mới vào có vấn đề. Thực tế thì thế hệ nào mà chả có điểm mạnh, điểm yếu riêng. Nên để giảm bớt thực trạng là nguồn nhân lực luôn cứ bất ổn hoài do gen Z “đau cột sống là nhảy việc” thì các sếp X & Y có thể thử thay đổi “cách làm sếp” một chút. Vậy làm sao để các gen hàng xóm đóng vai **Cheers Leader** – “máy tạo niềm vui” cho gen Z này? => Khi Z thoải mái là chính mình và được lắng nghe, chắc chắn các bạn có thể làm các sếp bất ngờ với nhiều cách nghĩ sáng tạo và độc đáo.

Đằng sau vẻ tự tin, Z có khá nhiều suy nghĩ mâu thuẫn: Z tự đánh giá cao khả năng *Chịu trách nhiệm* nhưng lại cho rằng mình không giỏi *Chịu áp lực cao*; Z đánh giá cao bản thân về thái độ *Ham học hỏi* nhưng cũng đồng thời đánh giá thấp mình về tính *Chủ động*; khi gặp khó Z cho rằng mình không ngại tìm sự trợ giúp nhưng lại cho rằng mình không thoải mái với sự phê bình

Z chông chênh vì vênh chuẩn mực: Chuẩn mực gì bị vênh này ?

- *Vênh chuẩn mực đánh giá công việc:* Các Z đánh giá cao việc mình có ý tưởng, và công sức mình đã bỏ ra, nhưng các sếp sẽ cần hơn thế - sếp đánh giá e dựa vào tính khả thi của ý tưởng và kết quả cuối cùng mang lại. (Thanh giờ tay click các điểm khác – như trong slide)

- *Vênh chuẩn mực về thời gian:* Chỉ hiểu nhu cầu Ngay & Luôn của các bạn khi đã quen thích gì là làm liền và cần gì thì chỉ “một chạm là có”. Nhưng để gọi là chuyên môn thì cần sự tích lũy dài và sâu chứ đọc lướt qua vài kiến thức trên mạng sẽ không đủ. Nên mọi thứ đều cần đủ thời gian đầu tư (Ngay & luôn >< Dài & Sâu)

Chính cái sự vênh về chuẩn mực đánh giá bản thân và vênh về kỳ vọng thời gian khiến nhiều bạn Z ra trường đi làm bị “vỡ mộng” với sự khác biệt về lương hay tốc độ thăng tiến. Nên để bớt “chông chênh”, thì nên kỳ vọng thực tế hơn nha Z ơi.

Chia sẻ vài Z bí kíp cho doanh nghiệp:

- *Các bé thích Ngay & Luôn, vậy sếp cũng cần **phản hồi nhanh** và cái gì tốt thì **khen luôn** cho nó nóng sốt*
- *Với giờ là thời đại 4.0 rồi, truyền thông & tương tác với giới trẻ cũng cần theo xu hướng mới.*
- *Và thay vì giao 1 dự án dài hơi dễ khiến các bạn ngộp, chia thành các phần nhỏ - bite-site (“vừa ăn” thôi) để có thể kèm cặp thường xuyên*

Hãy tin Z là những viên ngọc thô đầy tiềm năng mà công ty cần nhanh chân mài dũa cũng như đầu tư để thích ứng thì sẽ là người thắng cuộc trong cuộc chiến nhân tài trẻ đang diễn ra vô cùng mạnh mẽ.

Áp lực đồng trang lứa: Dưới góc nhìn của các nhà tâm lý, **cảm giác thua kém, thiếu tự tin khi thấy mọi người xung quanh thành công hơn** được gọi là FOMO - Fear Of Missing Out (tạm dịch là Nỗi sợ bị bỏ lỡ cơ hội). Thế hệ nào cũng có nỗi sợ FOMO, nhưng khảo sát cho thấy **gen Z bị FOMO nhiều nhất** vì thường xuyên lạc trôi giữa biển thông tin từ MXH với vô vàn hình ảnh thành công “có vẻ rất dễ dàng và nhanh chóng”. Hễ FOMO là các Z lại có xu hướng cảm tính, bị “đứng núi này trông núi nọ” và tự áp lực phải nhảy việc để chạy theo những cái bóng “cỏ vườn bên xanh hơn”.

Công thức CHỌN NGHỀ THÔNG MINH = CÁI XÃ HỘI CẦN + CÁI MÌNH GIỎI + CÁI MÌNH THÍCH (3 hình tròn, phần giao ở giữa làm hiệu ứng bay lên, bay lên)

- *Nhà tuyển dụng chỉ tuyển ai có năng lực họ cần nên các Z phải biết doanh nghiệp cần gì ở người lao động*
- *Nhà tuyển dụng tất nhiên trả lương cao hơn cho bạn giỏi hơn, nên Z cần biết lợi thế cạnh tranh của mình nằm ở đâu*
- *Và trong những gì doanh nghiệp cần và Z giỏi, nếu được làm cái e thích thì tuyệt quá. Sự yêu thích sẽ giúp Z theo đuổi công việc dài lâu và vượt qua những thách thức nhẹ nhàng hơn*

Các nhà tuyển dụng đang tìm kiếm những kỹ năng gì ở những người đi làm trẻ?

Danh sách 20 kỹ năng mà các Doanh Nghiệp quan tâm nhất, chia làm 5 nhóm là nhóm **Kỹ năng căn bản**, nhóm **Truyền thông tương tác**, nhóm **Phân tích giải quyết vấn đề**, nhóm **Quản trị làm việc nhóm** và nhóm **Quản trị bản thân**. Trong đó có 1 số kỹ năng mới mà các doanh nghiệp đang rất ưu tiên, các Z lưu ý thêm nha

- Kỹ năng Hiểu biết vận dụng số liệu
- Kỹ năng Nắm bắt công cụ kỹ thuật số
- Nhạy bén với kinh doanh
- Quản trị cảm xúc bản thân (cái này Z yếu)
- Quản trị căng thẳng (cái này cũng khá khó với Z)

- Khả năng làm việc đa nhiệm

Tuy nhiên, độ tự tin của Z đối với các kỹ năng trên thấp bất ngờ. Cao nhất là nhóm Kỹ năng Quản trị bản thân cũng chỉ có **46%** các bạn tự tin. Nguyên nhân được cho là vì Z chưa biết các doanh nghiệp cần gì, nên khi ngồi ghế nhà trường Z đầu tư nhiều để giỏi lên.

Lời khuyên: Z ơi ra đời đừng sợ khó. Hãy nắm lòng các nguyên tắc sau!

- Thấy khó mà chạy, thì khó khăn sẽ bám đuôi các em từ công ty này sang công ty khác.
- Hãy nhìn mỗi thách thức như 1 chú cá mập định tấn công mình, tụi em cứ gắng sức tông thẳng vào, thì sẽ thấy nó cũng không quá đáng sợ như mình nghĩ đâu.
- Và yên tâm là bên các Z luôn có sếp và đồng nghiệp nữa mà, chỗ nào khó quá nhất định sẽ được quang phao cứu

Khi không lên Facebook, hay Instagram mà thấy bạn bè khoe hình sang chảnh, kể chuyện công việc ngon lành thì đó là họ đang “khoe ra” các cạnh dài của họ, còn mình nhìn những hình đó khi đang stress, buồn bực gì đó, thì rất dễ rơi vào cái bẫy là so sánh cạnh ngắn của mình với cạnh dài của người ra để mà bị tự ti và hoang mang với những gì mình đang có. Có biết đâu ai mà chả có lúc ngắn lúc dài. Thế nên, chị muốn gửi gắm nhẹ là trong hoàn cảnh nào, các Z cứ nhắc mình **tĩnh táo hơn chút, chịu đựng một chút, và kiên cường hơn một chút** ... thì nỗi sợ FOMO với cảm giác thua kém bạn bè, sợ mất cơ hội sẽ giảm hẳn. Thay vào đó là cảm giác tự tin và tập trung hơn cho bất kỳ con đường nào mà Z đang chọn.

Câu hỏi: Ngày nay, quan niệm về công việc của gen Z đã không còn như xưa. Họ sẵn sàng từ bỏ những định hướng nghề nghiệp ban đầu, hoặc những công việc được cho là danh giá phổ biến như IT, giáo viên, kế toán... và đi tìm những công việc mạo hiểm hơn, thử thách bản thân hơn. Dưới góc độ chuyên gia, chị lý giải hiện tượng này như thế nào? (có thể đưa ra một vài số liệu cụ thể)

>> Trả lời:

Gen Z (*những bạn trẻ sinh từ năm 1997 trở về sau*) đã và đang gia nhập nguồn nhân lực với số lượng ngày càng đông đảo. Là thế hệ trẻ trung, năng động, sáng tạo, giỏi công nghệ, sở hữu nhiều lợi thế khác biệt trong tư duy lẫn hành động, và hứa hẹn sẽ tạo nên nhiều đột phá mới quan trọng của nguồn nhân lực Việt trong tương lai. Ước tính đến năm 2030, **trung bình cứ 3 người đi làm sẽ có 1 đại diện Gen Z.**

Kết quả Khảo Sát Thương Hiệu Nhà Tuyển Dụng Hấp Dẫn Nhất Với Sinh Viên Việt Nam 2022 của Anphabe với khoảng **13,700** sinh viên từ **120** trường đại học lớn trên toàn quốc cho thấy Gen Z là thế hệ **tự tin** và có **tư duy độc lập** từ rất sớm. Cụ thể, khi được hỏi “**Đâu là các yếu tố có tác động đến định hướng nghề nghiệp**”, thì hầu hết các bạn Gen Z cho rằng **yếu tố Cá Nhân**, bao gồm *Sở thích của tôi (68%)* và *Năng lực của tôi (78%)* mới có tác động tiên quyết, hơn hẳn các yếu tố khác *Lời khuyên từ gia đình, người thân (23%)* hay *Tư vấn từ thầy cô, nhà trường (24%)*.

Ngoài độc lập trong suy nghĩ, Gen Z luôn hướng tới sự **tự do trong hành động**, tức rất thích tự làm, tự trải nghiệm và không thích bị người lớn áp đặt hay bó buộc trong các lựa chọn truyền thống. Đây cũng là lý do khi lựa chọn nghề nghiệp, họ có **xu hướng "mở"** hơn nhiều so với các thế hệ trước.

Cũng theo kết quả Khảo sát sinh viên 2022 của Anphabe về các lựa chọn “nghề nghiệp sau khi ra trường”:

- Có đến **32%** Z cởi mở sẵn sàng đầu quân cho các công ty Start-up hoặc tự mở kinh doanh riêng luôn.
- **8%** thì cho rằng “chả cần đi làm công ty, làm freelance cũng tốt mà”
- Không chỉ “*Mê khởi nghiệp*” hay “*Thích tự do*”, **14%** thích làm việc tại các tổ chức phi lợi nhuận, thể hiện khuynh hướng rõ ràng của các “*nhà hoạt động xã hội tương lai*”
- Đối với các bạn trẻ lựa chọn đi làm toàn thời gian tại các công ty, họ không quá kén chọn loại hình doanh nghiệp (Tỉ lệ Gen Z chọn doanh nghiệp đa quốc gia và doanh nghiệp Việt tương ứng là **70%** và **60%**, không quá khác biệt)

Nói về các lựa chọn nghề nghiệp, “***Đâu mới là xu hướng nghề nghiệp đáng mơ ước của các bạn Gen Z hiện tại?***”, Thanh cũng muốn nhấn mạnh một vài xu hướng đáng ghi nhận về sự dịch chuyển Ngành HOT và Việc HOT trong suy nghĩ của Gen Z.

Có thể thấy ngày nay, dưới sự tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 và sự bùng nổ của các nền tảng mạng xã hội, những ngành nghề mới với tính linh hoạt, trẻ trung, năng động và tự do xuất hiện ngày càng nhiều, thu hút sự quan tâm ngày càng lớn của các bạn trẻ. Có thể kể đến như: xu hướng làm việc tự do (freelance); streamer (*những người phát sóng trực tiếp cho người xem qua các nền tảng online như Facebook, Instagram, YouTube*); reviewer (*người đánh giá, trải nghiệm khi sử dụng một sản phẩm, dịch vụ...*); tiktokker (*người sử dụng tiktok và sáng tạo về nội dung*), KOL affiliate (*người có sức ảnh hưởng trên mạng xã hội*)... Song song đó, chúng ta cũng sẽ chứng kiến sự tụt hậu của những ngành nghề truyền thống, không bắt kịp xu hướng và khó đáp ứng nhu cầu của xã hội.

Khác với thời Gen X chúng ta là nhất Y - nhì Dược – tạm được BK, khảo sát của Anphabe cũng chỉ ra **Top 5 các ngành nghề được Z yêu thích nhất** ngày nay đều là những ngành mới, “bắt trend”, đón đầu xu hướng. Ngoài ngành **Ấm thực- Nghỉ dưỡng** vốn quen thuộc với nhóm sinh viên làm thêm, thì ngành **Quảng cáo/Truyền thông/Giải trí** luôn “chiếm ngôi Vương” trong lòng giới trẻ bao năm nay bởi tính chất “sáng tạo, đổi mới nhanh và cơ hội được giao tiếp với nhiều người” vẫn luôn là những gì Gen Z tìm kiếm và mong đợi ở môi trường làm việc. Kế đến là các ngành **Internet Thương mại điện tử; Đầu tư tài chính** hay **Bất động sản** cũng đều là những ngành HOT mà các anh chị lớn có kinh nghiệm cũng phải liên tục cập nhật kiến thức để bắt kịp xu hướng. Ngoài ra, ngành hàng ngôi sao trước đây với gen Y là ngành **Hàng tiêu dùng nhanh** thì bây giờ cũng trở nên kém hấp dẫn hơn trong mắt gen Z.

Vậy “***Sự thay đổi này có ảnh hưởng đến việc hướng nghiệp và lựa chọn công việc của Gen Z không? Có khác với các thế hệ trước hay không?***”. Chắc chắn không chỉ là CÓ mà là KHÁC RẤT NHIỀU. Với tính cách của các bạn trẻ Gen Z như Thanh đã chia sẻ bên trên, thì việc họ có những định hướng lựa chọn sự nghiệp khác với các thế hệ trước cũng là điều dễ hiểu. Những công việc thời thượng, đón đầu xu hướng này mang đến cho họ nhiều trải nghiệm và quan trọng hơn là được **TỰ DO làm chủ cuộc đời mình**, giống như điều mà thế hệ trẻ Gen Z này vẫn luôn hướng đến.

Tuy nhiên đằng sau vẻ tự tin và yêu thích tự do, thế hệ Z vẫn còn giới hạn về mặt kinh nghiệm và khá nhiều suy nghĩ mâu thuẫn. Khảo sát của Anphabe cũng ghi nhận một thực tế: *Gen Z tự đánh giá cao khả năng **Chịu trách nhiệm**, nhưng lại cho rằng mình **không giỏi chịu áp lực cao**. Trong khi đó trách*

*nhiệm là cũng là một loại áp lực. Gen Z đánh giá cao bản thân về thái độ **Ham học hỏi** nhưng cũng đồng thời đánh giá thấp mình về tính **Chủ động**. Khi gặp khó, các bạn cho rằng mình không ngại tìm sự trợ giúp, nhưng, cũng cho rằng mình **không thoải mái với sự phê bình**.*

Vì thế, việc quan trọng các bạn trẻ cần là hiểu rõ chính mình để biến khác biệt thành ưu thế trong nghề nghiệp.

Để tránh rơi vào vòng luẩn quẩn của việc “cả thèm chóng chán”, thiếu kiên định và hoang mang về định hướng nghề nghiệp, các bạn trẻ cần trả lời cho 3 câu hỏi nội tại: *muốn làm gì, tạo động lực ra sao và hạnh phúc thế nào*. Hãy nhớ rằng không đơn thuần là kiến thức hay kỹ năng, năng lực, bạn cần khả năng vận dụng toàn bộ những gì mình có để tạo ra những giá trị vượt trội cho bản thân, gia đình, doanh nghiệp và cộng đồng.
